

Forlisfortellinger etter Georg Arntzen, nedskrevet av Klara Arntzen.

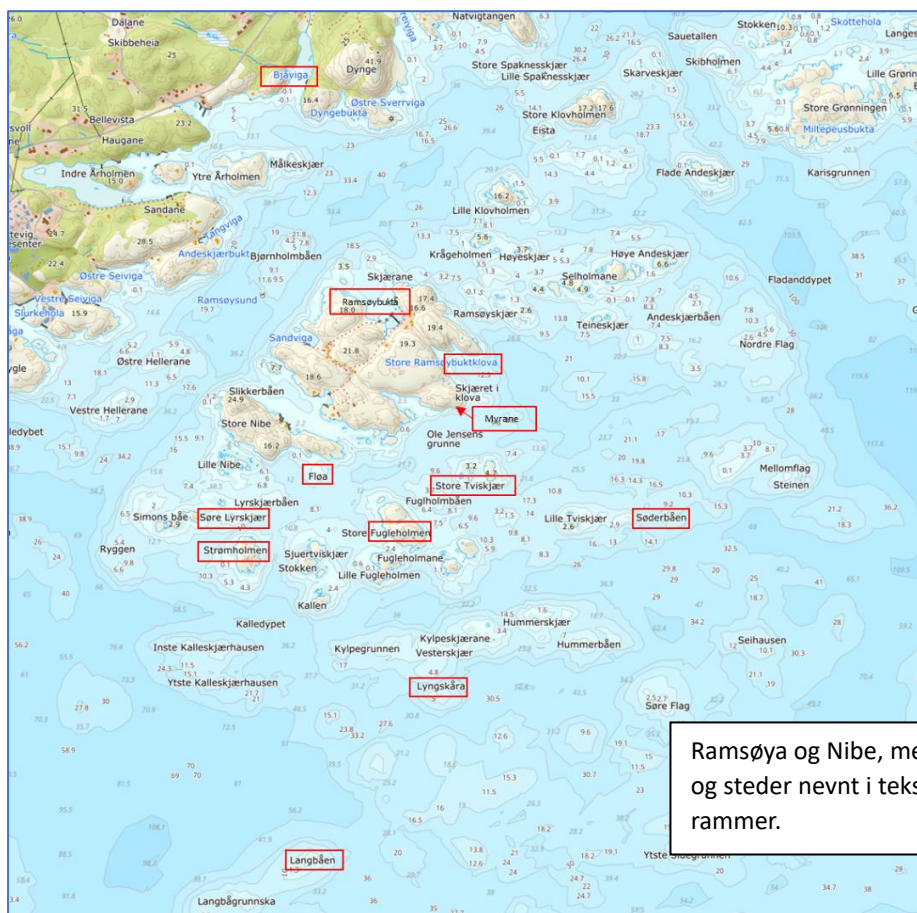
Bildet viser Georg og Klara på sine eldre dager.

Om kildene:

Georg Arntzen ble født i 1907 i Sandviga på Ramsøya i Høvåg som sønn av los og fisker Anton Arntzen d.y. og hustru Ogenie. Han ble tidlig fisker med egen skøyte. I 1938 ble han gift med Klara (f. 1909) fra Dybedal, og de hadde da bygd huset Sand ved Sandane vest av Skottevik. Det var herfra Georg drev fiske helt til sin død i 1993. Han døde i sjekta under pilkefiske på grunnane utenfor Ramsøya. Med en sprellende torsk på dørken. Fiskerkolleger slepte ham i sjekta inn til Sandane. Også Klara døde i 1993, bare ca. en måned før Georg.

Med nydelig håndskrift skrev Klara ned en del fortellinger om forlis utenfor Ramsøya slik Georg gjenga dem. Flere av hendelsene hendte før hans tid og er gjenfortalt slik han husket dem fra fortellinger blant de eldre på Ramsøya.

Datter til Georg og Klara, Reidun Pedersen, har stilt manuskriptet til rådighet for historielaget.

Ramsøya og Nibe, med grunner, skjær og steder nevnt i teksten angitt i røde rammer.

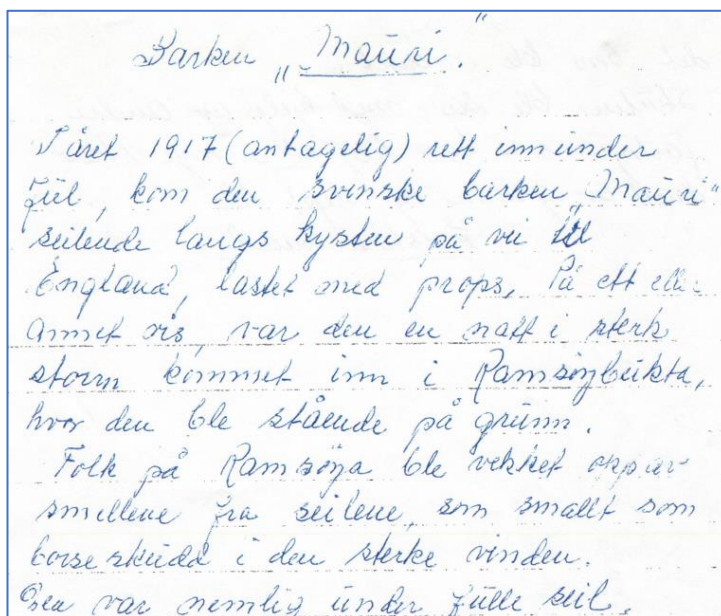
Barken «Mauri»

I året 1917 (antagelig) rett innunder Jul, kom den svenske barken «Mauri» seilende langs kysten på vei til England, lastet med props (Red.: korte tynne tømmerstokker brukt til sikring i kullgruvene). På et eller annet vis var den en natt i sterk storm kommet seg inn i Ramsøybukta, hvor den ble stående på grunn.

Folk på Ramsøya ble vekket opp av smellene fra seilene som smalt som børseskudd i den sterke vinden. Den var nemlig under fulle seil.

Anton Arntzen var los, gikk om bord og overtok kommandoen. Både skipper og styrmann var nemlig kanonfulle! Propsen ble lastet over på lektere, til stor glede for guttungene, som lå i sjakter og plukket opp det som ble mistet.

Skuten ble så, med hjelp av andre fartøyer som kom til, etter mye strev dratt av grunn og slept til Kristiansand.

Barken "Mauri".
I året 1917 (antagelig) rett innunder
Jul, kom den svenske barken "Mauri"
seilende langs kysten på vei til
England, lastet med props. På et eller
annet vis, var den en natt i sterk
storm kommet inn i Ramsøybukta,
hvor den ble stående på grunn.
Folk på Ramsøya ble vekket opp av
smellene fra seilene, som smalt som
børreskudd i den sterke vinden.
Den var nemlig under fulle seil.

Barken «Albert Wilhelm»

Den 27. januar i et av årene 1885-1890 kom den fra Sverige, lastet med planker og høvlede bord. I fælt uvær støtte den på Langboen syd av Ramsøya.

Tommes Nibesund tørnet ut tidlig. Da han tente lampen, fikk noen av mannskapet, som var kommet seg om bord i en livbåt, se lyset og vinket med en lykt. Livbåten lå da oppunder Fugleholmen. Da Tommes fikk se signalet, gikk han ut med en lanterne og på den måten fikk han ledet dem inn til Nibesund.

En mann fikk reddet seg i land på Strømholmen. En del av mannskapet, samt kapteinen og hans sønn, gikk ned med skuten som ble slått i stykker av brenningene.

Hele lasten drev ned på Fløa og på Ramsøya, så man kunne gå tørrskodd på plankene.

Fullriggeren «Thekla»

Under første verdenskrig ble den bordet i Nordsjøen av en tysk ubåt som beordret skipperen om bord med skipets papirer. Det vanlige var da at mannskapet så fikk ordre om å gå i båtene, hvorpå skipet ble senket.

Men så blåste det opp frisk kuling og skuten satte likegodt fulle seil og seilte fra både ubåten og skipperen. Berge det som berges kan, tenkte man åpenbart. Ubåten sendte noen kanonkuler etter dem, men kunde ikke på langt nær følge den.

Skipperen ble tatt med til Tyskland, hvor han satt i fangenskap, men kom hjem etter krigens slutt.

«Thekla» kom så seilende ned Ramsøysundet og inn på Bratteviga ved Gamle Hellesund, hvor los Anton Arntzen gikk om bord.

Barken «Orion»

Året ca. 1920 var den norske barken «Orion» på vei til England lastet med props. Det var en søndag med blikkstilte vær. Skuten hadde motor, men man kunne ikke få den til å starte. Den ble så tatt av strømmen og støtte på Lyngskåra, sør av Kypeskjærene, og mistet roret. Coward Arntzen satt oppe på heia på Ramsøya og så den grunnstøtte. Han varskodde folk, hvorpå så å si alle mannfolk på øya rodde ut i sine robåter. To makrellskøyter kom ut. Kristian Skottevig og Oskar Ramsøy hadde skøyter med motor, hhv. 6 og 8 Hk, og de påtok seg slepingen. En del av folkene fra Ramsøya, bl.a. flere losere, ble satt om bord. Da roret var borte, ble der satt ut spirer (lange, tynne stokker), en fra hver side, til å styre med.

Fartøyet ble så styrt inn til Bjorvika, ved Natvig. Bergelønna ble Kr. 30.000,-. Men fordelt på så mange med 1/1 mannspart, ½ mannspart og slettmannspart (3/4) ble jo ikke den store summen all verden.

«Orion» ble siden slept til Kristiansand på verksted og fikk nytt ror, hvorefter den fortsatte reisen.

Barken «Mermerus»

År ca. 1909, støtte den svenske barken «Mermerus» på Sørboen.

Vinden var sydost. Los Anton Arntzen var gått opp på utkikkshøya, som han alltid pleide, for å se om noe var hendt. Han syntes å skimte noe i mørket, men var ikke sikker -.

Han tok derfor båten og rodde utover alene, for å se etter. Han møtte da livbåtene med mannskap om bord, som kom drivende. Båtene var fulle av vann, årene hadde de mistet. De drev innover mot «Klova» på østsiden av Ramsøya, hvor de sannsynligvis ville blitt slått til pinneved. Der kunne ingen kommet på land.

Arntzen fikk da tau over til dem og fikk slept dem klar av Ramsøypytten, hvorpå det da gikk greit å slepe dem inn i Ramsøybukta og alle ble reddet.

«Mermerus» ble siden slept inn til Dybingen, Hæstad, hvor den ble liggende lenge og ble til slutt kondemnert.

Barken «Sidney»

Dette var en svensk bark med 600-700 tonns lasteevne, lastet med trelast, antakelig for Australia.

En vinter rundt århundreskiftet, i uvær, støtte den på Store Tviskjær, utenfor Ramsøya. Losene fra Ramsøy kom ut i robåter. Mannskapet var da kommet seg i land på skjæret. Man fikk kastet en line til dem, da båtene ikke kunne komme inntil land. Ingen turde hoppe i sjøen, selv med line rundt seg. Men etter trussel fra losene om å forlate dem, måtte de føye seg, og alle mann ble reddet.

Skipet ble slått helt i filler av brenningene. Baugen ble siden slept inn til Ramsøy og hugget opp til ved.

Skipet var klinket sammen med 50-60cm lange kopernagler som ble tatt vare på. Dessuten var det beslått med kopperplater over hele partiet som var under vann. Da slapp man groe under bunnen. Platene var spikret med kopperspiker. I mange år kunne man siden gå på stranden og plukke spiker, som etter hvert ble skyllet på land med sanden, av dragsuget.

PS: landhandleren B. Kristoffersen, Skottevig, som i sine yngre år seilte som skipper på «Subra», fortalte at engang under seilasen, begynte (kopper)platene å løsne. «Men da gikk vi bare baut og seilte dem inn igjen».

Dødsfall

Den kjente fisker Georg Arntzen i Høyvåg er død, nær 84 år gammel.

Han tilhører familien etter los Arntzen på Ramsøya og tok sitt første år som sjømann for å gå inn i samme yrke som sine brødre.

Men lengselen etter livet som fisker på kysten var for stor. Han sluttet sjømannsykket ganske tidlig, og begynte som skipper på egen skute med mannskap. Men hans kunnskap om kystfiske gjorde at han gikk over til å fiske alene fra mindre båt. Han var i virksomhet helt til det siste.

Georg Arntzen var en særpreget personlighet som med sin omtanke og hjelpsomhet kom til å bety veldig meget for trivselen i hans omgivelser. Når han kom inn fra sjøen med fisk, var han rundhåndet og påpasselig med fisk, ikke minst til de mange som var alene og hadde vanskelig med å få fisk.

En utrolig mengde opplevelser gjorde ham kjent langs hele kysten her sør.

Han var på alkejakt, og båten gikk ned under ham og han lå alene igjen langt til havs, men ble reddet av en annen alkejeger. Og allerede neste dag kunne han gå ut med en annen motorbåt, og med dreggen hale opp sin egen båt fra dypet.

Han hadde peilet inn havari-stedet i løpet av noen sekunder.

Fuglene søkte hans hjelp. En and som hadde fått maken inn i noen garn som den ikke kunne komme ut av, ledet ham til den hjelpeløse maken som ble sluppet fri.

NRK sendte bilder av ham når han kom tilbake til båthavnen hvor ålene stod som lys i vannet og ventet på at han skulle skjære opp makrell eller annen fisk i småbiter som de spiste fra hans hånd.

Han var med på å få skolen plassert der den nå ligger på Hæstad, men selv om han var politisk interessert, hindret yrket hans at han kunne delta så aktivt som han ønsket. Men minnet om hans personlighet og de mange hendelser omkring ham vil leve videre i flere generasjoner.

Han etterlater seg en mengde venner.

Otto Dal

Barken «Idale»

Hendelse fra rundt århundreskiftet. Om natten i nordost storm og lett snøføyke støtte denne barken på Myrene på Ramsøya. To mann greide å hoppe i land. Den ene var skipperen, men han gled på det glatte fjellet og forsvant i sjøen.

Den andre klarte å ta seg fram tvers over øya i den høye snøen og kom fram til Anton Arntzen. Han våknet av at han hørte et dunk mot døren. Da han kom ut og fikk åpnet døren, falt det en mann inn i gangen, helt utslitt.

Skuten, med resten av mannskapet, drev ned på et skjær som kalles Lyrskjær, sydvest av Nibe. Anton Arntzen, som var en diger kjempe, fikk med seg folk og de greide å dra en sjeke tvers over Nibe, sjøveien gikk det jo ikke an å komme fram, og firte den ned for heia og på vann.

Et par mann greide da å ro over til skjæret, ca. 200 m, og fikk reddet mannskapet inn på land.

Skuten ble siden lastet opp med tomtønner, for å holde seg flytende, og så skulle en av lokalrutebåtene slepe den inn til land. Men dessverre, sleperen brakk. Skuten drev da inn på Strømholmen og ble slått i stykker av brenningene der.

Barnelege og venn Otto Dals minneord over Georg Arntzen, Fædrelandsvennen, april 1993.